

Leonard Willemsprijs 2026 *(periode 2022-2025)*

KANTL
Koninklijke Academie voor
Nederlandse Taal en Letteren

Juryverslag

Dit jaar wordt de Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur uitgereikt voor de periode 2022-2025. De jury, bestaande uit Veerle Fraeters, Arie Jan Gelderblom, Jozef van Loon, Rik Vosters en Frank Willaert (voorzitter), stelt voor de mediëvist **Jozef Janssens** te bekronen, en wel voor twee boeken die in de betreffende periode verschenen zijn: *Vertellen is een kunst. De geschiedenis van Karel ende Elegast* uit 2023 en *De liederlijke middeleeuwen. De andere kant van de mythe* uit 2024.

Het feit alleen al dat in deze periode liefst twee boeken in aanmerking kwamen voor de prijs, illustreert de ongebreidelde werkkraft van hun auteur, die ook op gevorderde leeftijd – op 3 november 2024 werd Janssens tachtig jaar – onverminderd actief blijft en wetenschappelijk werk van hoog niveau blijft publiceren. In beide werken spreidt Janssens een indrukwekkende eruditie ten toon, die zijn eigenlijke specialisme, de Middelnederlandse letterkunde, ver overschrijdt: hij beweegt zich gemakkelijk in andere middeleeuwse literaturen, beschikt over een benijdenswaardige kennis van de middeleeuwse beeldende kunst en architectuur, en is goed op de hoogte van de doorwerking én receptie van de middeleeuwen in de moderne en hedendaagse cultuur. Tegelijk is Janssens een bevlogen gids, die bij zijn lezers belangstelling weet te wekken voor een andere, vervlogen tijd, vreemd, en in veel opzichten toch ook weer verrassend herkenbaar. Eruditie en popularisering gaan bij Janssens op een ongedwongen wijze samen, en de lezer begrijpt meteen waarom zoveel van zijn oud-studenten met gloed over hun hoogleraar van destijds vertellen.

In zijn boek *Vertellen is een kunst. De geschiedenis van Karel ende Elegast* maakt Janssens duidelijk hoe dit schijnbaar eenvoudige verhaal het werk is van een auteur die alle knepen van zijn vak kende. Geïnspireerd door een niet bewaard, maar tot op zekere hoogte reconstrueerbaar Frans *Chanson de Basin*, creëerde de anonieme schrijver door middel van een geraffineerd spel met allerlei literaire conventies een nieuw en oorspronkelijk verhaal, dat – anders dan vaak wordt gedacht – allerm minst representatief is voor de Karelepiek, maar – ook in internationaal opzicht – uniek is in zijn soort. In het bijzonder toont dit relaas van een

tocht naar inzicht en wijsheid een opvallende verwantschap met de Arturroman. En dat bevestigt vroegere hypothesen dat de *Lantsloot vander haghedochte*, de *Moriaen* en de *Karel ende Elegast* weleens het werk zouden kunnen zijn van een en dezelfde, West-Vlaamse auteur.

In *De liederlijke middeleeuwen. De andere kant van de mythe* schraapt Janssens – zoals hij het zelf zegt – het laagje zoet glazuur af dat vooral de negentiende eeuw over de middeleeuwse literatuur en cultuur heeft gelegd. Die blijkt veel rauwer, schaamtelozer, wellustiger en ook vrouwvijandiger te zijn dan het idealistische beeld dat lange tijd in schoolboek en bloemlezing opgeld deed. Janssens maakt dat duidelijk aan de hand van overvloedig tekstmateriaal, maar ook van artefacten, sculpturen, schilderijen, miniaturen en marginaaltjes in handschriften. De zorgvuldig gekozen illustraties, altijd uitvoerig en deskundig gecommentarieerd, maken het boek tot een lust voor de lezer en voor de kijker. En opnieuw betoont Janssens zich hier een meester in de diverse onderdelen van het mediëvistische métier: filologie, codicologie, kunst- en cultuurgeschiedenis komen in dit boek op een vanzelfsprekende wijze samen.

Beide boeken zijn mooie vruchten van een leven van studie en onderzoek, waarbij echter nooit de student en het bredere publiek uit het oog verloren werd. Om de wijze waarop hij in beide publicaties, maar ook in zijn hele loopbaan eigen onderzoek, brede eruditie en enthousiaste popularisering met elkaar heeft weten te verbinden, draagt de jury Jozef Janssens met overtuiging voor als laureaat van de Leonard Willemsprijs 2026 voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur.

De laureaat

Jozef Janssens (Rijkevorsel, 3 november 1944) studeerde Germaanse filologie aan de KU Leuven. In 1976 promoveerde hij bij Norbert de Paepe met een onderzoek naar de structuur en de verhaaltechniek in de hoofse, oorspronkelijk Middelnederlandse ridderroman. Vanaf 1970 was hij verbonden aan de Universitaire Faculteiten Sint-Aloysius (UFSAL) te Brussel, de latere Katholieke Universiteit Brussel. Daar doceerde hij historische letterkunde, middeleeuwse Europese literatuur- en cultuurgeschiedenis en vervulde hij verschillende bestuursfuncties, onder meer die van decaan en vice-rector. In 2005 ging hij met emeritaat. Hij publiceerde talrijke boeken, waaronder *Dichter en publiek in creatief samenspel: cultuur en literatuur van de 12de tot de 15de eeuw* (1988), *De middeleeuwen zijn anders* (1993), *Reinaerts streken. Van 2000 vóór tot 2000 na Christus* (2001, met Rik van Daele), *In de schaduw van de keizer: Hendrik van Veldeke en zijn tijd* (2007), *Spiegel van de middeleeuwen: in woord en beeld* (2011), *Koning Artur in meervoud. De mythe ontrafeld* (2017) en *Vreemd vertrouwd. De middeleeuwse mens en zijn ideeënwereld* (2018).